

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศให้ประสบความสำเร็จนั้น จะต้องเริ่มที่การพัฒนาคนก่อน ทั้งนี้เพราะคนเป็นทรัพยากรที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศ ทางหนึ่งที่จะเป็นการพัฒนาคน ให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา คือ การให้การศึกษา แต่การจัดการศึกษาของประเทศไทยยังมีข้อจำกัด เป็นเหตุให้ไม่สามารถจัดบริการ ให้แก่ประชาชนได้ทั่วถึงในทุกท้องถิ่น ทุกเพศ ทุกวัย และทุกระดับชั้น วิธีหนึ่งที่จะเป็นการเปิดโอกาสทางการศึกษา ให้ประชาชนสามารถเข้ารับการศึกษาด้อย่างต่อเนื่อง เหมาะสมกับตนเองและท้องถิ่น คือ การให้ศึกษานอกระบบเรียนกับเขาเหล่านั้น อีกทั้งยังเป็นการเชื่อมต่อการศึกษาของคนในชาติ ให้ได้รับอย่างต่อเนื่องกัน โดยตลอด ในลักษณะของการศึกษาตลอดชีวิต ด้วยเหตุนี้ งานการศึกษานอกระบบเรียน จึงทวีความสำคัญขึ้นเป็นลำดับ จะเห็นได้จากมีการระบุอย่างชัดเจน ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2529: 25-26) ถึงวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษานอกระบบเรียน เพื่อพัฒนาบุคคลให้มีความรู้ ความคิด คุณธรรม มีพละนาถมียสมบูรณ์ มีทักษะในการประกอบอาชีพ เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และเป็นกำลังในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว จึงได้มีการกำหนดมาตรการในการดำเนินงานไว้ดังนี้

1. เร่งจัดการศึกษาในการพัฒนาบุคคล ให้สัมพันธ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการพัฒนาชนบทของประเทศ
2. เพื่อความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา และความเสมอภาคทางคุณภาพทางการศึกษา
3. ส่งเสริมให้บุคคลต่าง ๆ ได้รับการศึกษาต่อเนื่องตลอดเวลา ตามความจำเป็นตลอดชีวิต

จากวัตถุประสงค์ และมาตรการในการดำเนินงาน ของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 กรมการศึกษานอกระบบเรียน ในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบ การจัดการศึกษานอก

โรงเรียนให้กับประชาชนโดยตรง จึงได้พยายามจัดการศึกษานอกโรงเรียน ให้เชื่อมโยงกันในลักษณะของการศึกษาตลอดชีวิต โดยยึดหลัก 3 ประการ คือ

1. การให้ความรู้พื้นฐานในการดำรงชีวิต เพื่อให้ประชาชนได้มีความรู้พื้นฐานในการดำรงชีวิต มุ่งให้ผู้เรียนสามารถคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น มีแนวทางในการประกอบอาชีพ และรู้จักหาข้อมูลต่าง ๆ มาประกอบการคิด การตัดสินใจในการดำรงชีวิตประจำวัน ซึ่งความรู้พื้นฐานของแต่ละคน ย่อมแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับลักษณะอาชีพ และความเป็นอยู่ของบุคคลเหล่านี้ กิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนประเภทนี้ เช่น การรณรงค์เพื่อการเรียนรู้หนังสือ การศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญทั้ง 3 ระดับ คือ ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นต้น

2. การให้บริการข่าวสาร ข้อมูล ที่ทันต่อเหตุการณ์ เมื่อประชาชนมีความรู้พื้นฐานแล้ว การที่จะปรับปรุงชีวิตให้ดีขึ้น จะต้องได้รับทราบข้อมูลข่าวสาร ที่จำเป็นและทันต่อเหตุการณ์ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญ ที่บุคคลเหล่านั้นต้องได้รับ การจัดให้มีหนังสือ เอกสาร ให้ประชาชนได้ศึกษาค้นคว้า ช่วยให้ผู้ประชาชนมีนิสัยรักการอ่าน ป้องกันการลืมนหนังสือ และสามารถพัฒนาตนเองได้ กิจกรรมประเภทนี้ เช่น การจัดที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน จัดห้องสมุดประชาชน การจัดพิพิธภัณฑ์ วิทยาศาสตร์ จัดห้องฟ้าจำลอง และจัดหน่วยวิสตทัศนศึกษา เป็นต้น

3. การเพิ่มพูนความรู้และทักษะวิชาชีพในการประกอบอาชีพ ด้วยเหตุที่สภาพสังคมเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา มีวิทยาการใหม่ ๆ เกิดขึ้นเสมอ การให้ทักษะและความรู้เพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ประชาชนสามารถนำความรู้ที่ได้ ไปพัฒนาอาชีพเดิม หรือแสวงหาอาชีพใหม่ ๆ ให้เกิดความเหมาะสมยิ่งขึ้น เป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่ง กิจกรรมประเภทนี้ เช่น การจัดกลุ่มสนใจ การจัดชั้นเรียนวิชาชีพระยะสั้น การฝึกอบรมประชาชน เป็นต้น (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2531: 5)

นอกจากกิจกรรมต่าง ๆ ที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนจัดขึ้น เพื่อเสริมต่อการศึกษาของประชาชน ให้ได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ยังมีกิจกรรมในลักษณะเดียวกัน จากหลายหน่วยงาน ทั้งภาครัฐบาลและเอกชน เช่น สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน กรมแรงงาน กรมราชทัณฑ์ กรมประชาสัมพันธ์ สำนักงานอาหารพัฒนาการ กรมพัฒนาชุมชน มูลนิธิบูรณะชนบท สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน เป็นต้น (สุนทร โคตรบรรเทา, 2524: 71-82) จะเห็นได้ว่าประชาชนสามารถรับบริการความรู้ ในลักษณะของการศึกษานอกโรงเรียนได้มากมายหลายรูปแบบ จากหลายหน่วยงาน ในส่วนรับผิดชอบของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ได้ให้ความสำคัญกับ

ประชาชน โดยเฉพาะประชาชนในชนบทที่ห่างไกล และประชาชนที่มีความจำเป็น ทางด้าน เศรษฐกิจบีบบังคับ จนต้องพลาดโอกาส จากการศึกษาในระบบโรงเรียน โดยได้มีการปรับปรุง หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 4 พุทธศักราช 2522 มาเป็นหลักสูตรการศึกษา นอกโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2530 และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ซึ่งกรมการศึกษานอกโรงเรียนฯชื่อยู่ มาเป็นหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2530 โดยในหลักสูตรฯใหม่นี้ มีวิธีเรียน 3 วิธีด้วยกัน คือ การเรียนด้วยตนเอง การเรียนแบบขั้นเรียน และการเรียนแบบทางไกลในระดับชั้นหนึ่ง ๆ ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนวิธีใดวิธีหนึ่ง จากทั้ง 3 วิธี ตามโอกาส ความถนัดและความเหมาะสม (เจริญผล สุวรรณชาติ, 2530: 1-7) จะเห็นได้ว่า หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนที่ปรับปรุง ใหม่นี้มีความยืดหยุ่น สอดคล้องกับสภาพของผู้เรียน ผู้เรียนมีโอกาสเลือกเรียนตามความต้องการ ความสนใจ และความถนัดของตนเอง และเป็นหลักสูตรที่จัดการเรียนการสอนให้จบในตัวเองได้ ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม อันเป็นรากฐานให้เห็นช่องทางสำหรับประกอบ อาชีพ ตามความสามารถ และความสนใจ ตลอดจนรู้จักหาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ประกอบการ ตัดสินใจเลือกอาชีพ หรือเพื่อปรับปรุงและส่งเสริมอาชีพที่หาอยู่แล้วให้ดีขึ้น (กรมการศึกษานอก วิชาเรียน, 2530: 7) แต่จากการปฏิบัติงานที่ผ่านมา พบว่า เกิดความสูญเสียเปล่าของการเรียน หรือฝึกอาชีพอยู่เสมอ ทั้งนี้ เนื่องจากผู้เรียนขาดการแนะแนว หรือขาดข้อมูลในการคิดพิจารณา ก่อนตัดสินใจเลือกเรียน หรือเลือกประกอบอาชีพ (กรมการศึกษานอกวิชาเรียน, 2530: 3) งานทางนองเดียวกัน ถ้าภา กษณ์ชาง (2521: 15) กล่าวว่า หลักสูตรจะเป็นไปตามหลักการ และบรรลุเป้าหมายได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องอาศัยหลักการแนะแนว ทั้งในรูปแบบ กระบวนการและบริการ เช่นเดียวกับ กรมวิชาการ (2526: 2-3) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการแนะแนวว่า มีความจำเป็น และควรจะนำมาช่วยส่งเสริม หรือช่วยในการให้การศึกษาแก่ ประชาชน โดยเหตุผลดังนี้ คือ

1. ปรัชญาหลักการและจุดมุ่งหมายของการแนะแนว มีลักษณะสอดคล้อง กับการ ดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียน งานหลักการและจุดมุ่งหมายที่ว่า ให้ผู้เรียนมีโอกาสตัดสินใจ เลือกเรียนได้ตามความถนัด ความสนใจ และตามความต้องการของตน หลักสูตรมุ่งจัดการศึกษา โดยนัดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และมุ่งให้ผู้เรียนรู้จักตัดสินใจอย่างฉลาด ปรับตัวได้ดี มีชีวิตที่เป็นสุข และเป็นประโยชน์ต่อสังคม

2. ในสังคมทุกวันนี้มีปัญหาต่าง ๆ มากมาย ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ตลอดจนปัญหาการปรับตัวของบุคคล ปัญหาเหล่านี้ มีทั่วไปทั้งในเมืองและชนบท การแนะนำเข้ามา มีบทบาทช่วยเหลือให้บุคคลได้รู้จัก เข้าใจ และยอมรับตนเอง รู้จักปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ รู้จักคิด ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล

3. การแนะนำช่วยเหลือผู้สอนเข้าใจผู้เรียนได้อย่างดี อันจะเป็นประโยชน์ ในการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนจัดกิจกรรมต่าง ๆ ยิ่งกว่านั้น ยังเป็นการช่วยเหลือผู้เรียนเข้าใจ ครู ซึ่งเป็นแนวทางที่จะก่อให้เกิดสัมพันธภาพอันดี ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ตลอดจนสถานศึกษา กับชุมชน

การแนะนำ เป็นวิธีการหนึ่ง ที่จะช่วยเหลือผู้เรียนได้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และมีบุคลิกภาพที่สมบูรณ์ สอดคล้องกับหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ทั้งนี้ เพราะการแนะนำ ยึดหลักการช่วยเหลือบุคคล สามารถช่วยตนเอง ตัดสินใจด้วยตนเอง ตลอดจนช่วยเหลือบุคคลนั้นมีความพร้อมที่จะเผชิญชีวิตในสังคม ด้วยเหตุนี้ การแนะนำ จึงมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา อย่างมาก (กรมวิชาการ, 2532: 1) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งผู้เรียนมีความหลากหลายทั้ง ประสบการณ์ อายุ พื้นฐานการศึกษา ความสนใจ และความสามารถ การแนะนำจึงเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยเหลือเขาเหล่านั้น ตัดสินใจเลือกเรียน หรือเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนได้เหมาะสมกับตนเองยิ่งขึ้น

กรมการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบ ในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน สายสามัญ สายอาชีว และการศึกษาในรูปแบบอื่น ๆ ตระหนักถึงความสำคัญ ของการศึกษา แนะนำเป็นอย่างยิ่ง จึงจัดให้มีการแนะนำการศึกษาและอาชีพขึ้นในสถานศึกษา ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน เพื่อให้งานแนะนำการศึกษาและอาชีพในสถานศึกษานอกโรงเรียนสามารถ ส่งเสริมและสนับสนุนงานการศึกษานอกโรงเรียน ให้บรรลุผลสำเร็จตามเจตนารมณ์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในการดำเนินงานแนะนำการศึกษานอกโรงเรียนนั้น กรมการศึกษานอกโรงเรียน ยึดหลักปรัชญาที่ว่า คนทุกคนมีความแตกต่างกัน แต่มีศักดิ์ศรี มีคุณค่า และมีความสำคัญในตนเอง การยอมรับ ยกย่องนับถือจากสังคม และสามารถทำงานร่วมกัน เพื่อพัฒนาตนเองและสังคมได้ คนจึงควรได้รับการส่งเสริมสนับสนุน ให้รู้จักและเข้าใจตนเอง ให้รู้จักและเข้าใจตนเอง ให้มีข้อมูลที่เหมาะสม ต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม สิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี เพื่อให้สามารถ ตัดสินใจหาทางเลือกในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในการพัฒนาตนเองและชุมชน ให้เกิดความสุขได้ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2531: 6)

พร้อมกันนี้ ยังได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการแนะแนว การศึกษานอกโรงเรียนไว้ ดังนี้ คือ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2531: 7)

1. เพื่อช่วยให้ผู้บริการแนะแนวรู้จักตนเอง สามารถตัดสินใจ และแก้ปัญหาด้านการศึกษาและอาชีพได้ด้วยตนเอง
2. เพื่อจัดบริการให้คำปรึกษาทางการศึกษา แก่นักศึกษาและประชาชน ที่มาขอรับบริการ
3. เพื่อจัดบริการข่าวสารข้อมูลทางการศึกษาและอาชีพแก่ประชาชนที่มาขอรับบริการ
4. เพื่อประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง งานการให้บริการช่วยเหลือนักศึกษา และประชาชน ที่มาขอรับบริการในการพัฒนาการศึกษาและอาชีพ
5. เพื่อติดตามผลนักศึกษาและประชาชนที่มารับบริการแนะแนวการศึกษาและอาชีพ และเพื่อเป็นไปตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว กรมการศึกษานอกโรงเรียน ได้จัดดำเนินการแนะแนวการศึกษานอกโรงเรียน เพื่อบริการแก่ประชาชน ครอบคลุม 3 ด้าน คือ

1. แนะแนวการศึกษา คือการแนะแนวให้รู้จักตัดสินใจในด้านการศึกษาให้เหมาะสมกับตนเอง
 2. แนะแนวอาชีพ คือ การแนะแนวให้รู้จักการเลือกประกอบอาชีพ และ/หรือพัฒนาอาชีพให้ดีขึ้น
 3. การแนะแนวส่วนบุคคล คือการแนะแนวเกี่ยวกับชีวิตทั่วไป เพื่อให้สามารถปรับตัวเองให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (คมเพชร ฉัตรศกกุล, 2529: 10-11)
- ในการดำเนินการแนะแนวในสถานศึกษา สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน จะต้องสอดคล้องกับปรัชญา นโยบาย และแนวทางการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน ทั้งนี้เพื่อให้นักกลุ่มเป้าหมายของจัดการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งประชากรนอกระบบโรงเรียน ได้รับโอกาสทางการศึกษามากขึ้น สามารถพัฒนาการศึกษา อาชีพ และตนเอง ให้อยู่ในสังคม อย่างมีความสุข การจัดกิจกรรมแนะแนวการศึกษานอกโรงเรียน จึงเน้นให้ประชาชน นอกระบบโรงเรียน รู้จักกระบวนการคิดเป็นมาๆ ึ่งกล่าวคือ ให้รู้จักตนเอง สามารถวิเคราะห์ข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ รู้จักแสวงหาทางเลือกในการแก้ไขปัญหาของตนเอง สามารถปรับตัวเองให้มีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขตามอัตภาพ ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานแนะแนวการศึกษานอกโรงเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ การแนะแนวการศึกษานอกโรงเรียน จึงกำหนดขั้นตอน การจัดบริการแนะแนวเป็นกระบวนการ ดังนี้ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2531: 9)

1. บริการสำรวจข้อมูล เป็นบริการที่จัดขึ้น เพื่อรวบรวมข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวผู้รับบริการทั้งสามด้าน ตามกระบวนการการคิดเป็น คือ

ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง เช่น ความถนัด ความสามารถ ความสนใจ ทักษะ ทศนคติ เป็นต้น

ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับผู้รับบริการ เช่น ความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพ รายได้ ความต้องการของตลาด ความผันแปรทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

ข้อมูลเกี่ยวกับวิชาการที่ผู้รับบริการนั้นมีอยู่ เช่น ระดับความรู้ ความสามารถในการประกอบอาชีพ เป็นต้น ข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้ จะช่วยให้ผู้รับบริการได้รู้จักและเข้าใจตนเองอย่างเพียงพอ ที่จะตัดสินใจเลือกศึกษาในสายสามัญ หรือ สายอาชีพ หรือเลือกประกอบอาชีพ หรือพัฒนาอาชีพตนเอง ได้อย่างเหมาะสม

2. บริการข่าวสารข้อมูล เป็นบริการ จัดหา รวบรวมและนำเสนอข้อมูลด้านต่าง ๆ ให้แก่ผู้รับบริการ หลังจากที่ได้รับบริการ ได้ผ่านขั้นตอนการสำรวจข้อมูลเกี่ยวข้องกับตนเองแล้ว แต่ยังไม่อาจตัดสินใจเลือกดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งได้

3. บริการให้คำปรึกษา เป็นบริการที่จัดขึ้น เพื่อช่วยเหลือบุคคลที่มีปัญหา หรือผู้ที่ยังไม่อาจตัดสินใจได้ แม้ว่าจะได้รับบริการสำรวจตนเอง และบริการข่าวสารข้อมูลไปแล้วก็ตาม จำเป็นต้องได้รับบริการให้คำปรึกษา เพื่อช่วยให้เขาสามารถมองเห็นทางเลือก และตัดสินใจแก้ปัญหาที่เผชิญอยู่ได้ด้วยตัวเอง ทั้งนี้ผู้ให้คำปรึกษา เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มก็ได้ โดยผู้ให้คำปรึกษา จะต้องยึดหลักกระบวนการการคิดเป็น ในการให้คำปรึกษา

4. บริการตัดสินใจ เป็นบริการที่บุคคลากร แนะนำจะกระตุ้นให้ผู้รับบริการแนะนำได้นำข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวผู้รับบริการแนะนำทั้งสามด้านตามกระบวนการการคิดเป็น ผนวกเข้ากับข่าวสารข้อมูลที่ได้รับบริการเพิ่มเติมตามความจำเป็น และการให้คำปรึกษามาวิเคราะห์ พิจารณาหาทางเลือก เพื่อศึกษาต่อในสายสามัญ หรือสายอาชีพ หรือเลือกประกอบอาชีพ หรือพัฒนาอาชีพ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามความเหมาะสมกับตนเองได้ และเมื่อผู้รับบริการแนะนำไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้อย่าง เป็นปกติสุข ก็สามารถย้อนกลับมารับบริการในขั้นตอนสำรวจข้อมูล หรือรับบริการข่าวสารข้อมูลเพิ่มเติม รวมทั้งอาจขอรับคำปรึกษาจากบุคคลากรแนะนำหม้อได้อีก

5. บริการติดตามประเมินผล เป็นบริการที่จัดขึ้น เพื่อติดตามผล ที่ได้รับบริการ และแนวข้อแล้ว ว่า ประสบปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง รวมทั้งประเมินผลการดำเนินงาน การให้บริการแนะแนว เพื่อทราบปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน ตลอดจนสิ่งที่ยังต้องปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการบริการแนะแนวการศึกษาออกارجเรียน

แต่เนื่องจากการดำเนินงานแนะแนวการศึกษาออกارجเรียนยังอยู่ในระยะ เริ่มแรกของการดำเนินงานกรมการศึกษาออกارجเรียนจึงสั่งให้ศูนย์การศึกษาออกارجเรียนทุกแห่งทั่วประเทศ จัดศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพขึ้น เพื่อจัดบริการแก่ประชาชนทั่วไป (หน่วยศึกษานิเทศก์, มปป: 3) และได้กำหนดบริการต่าง ๆ ซึ่งควรมีการจัดการแนะแนวการศึกษาออกارجเรียน ดังกล่าวแล้วข้างต้น คือ บริการสำรวจข้อมูล บริการข่าวสารข้อมูล บริการให้คำปรึกษา บริการตัดสินใจและการประเมินผล พร้อมกันนี้ในแต่ละบริการ กรมการศึกษาออกارجเรียน ได้เสนอแนวการจัดกิจกรรมไว้ด้วย แต่ในการดำเนินการต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น ยังมิได้มีการติดตามประเมินผล ถึงความเหมาะสมของรูปแบบกิจกรรมในการให้บริการต่าง ๆ เพื่อทราบถึงความเหมาะสม และความสอดคล้องตามความต้องการของผู้รับบริการ แต่อย่างใด ผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นในการศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคคล 3 กลุ่ม ซึ่งถือได้ว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการจัดการบริการแนะแนว ถึงสภาพที่จัดจริงและสภาพที่เขาเหล่านั้นคาดหวัง จะให้เป็นในการจัดบริการแนะแนวทั้ง 5 บริการ ของศูนย์การศึกษาออกارجเรียนจังหวัดรวมทั้ง ปัญหาที่หาทำให้ไม่สามารถจัดบริการแนะแนว ให้เป็นไปตามคาดหวังได้ เพื่อนำผลจากการศึกษาวิจัย ไปใช้เป็นแนวทาง ในการปรับปรุงการดำเนินงานแนะแนวการศึกษาออกارجเรียน ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดบริการแนะแนวตามสภาพที่จัดจริง และตามความคาดหวังของผู้บริหาร อาจารย์แนะแนว และผู้รับบริการแนะแนว ของศูนย์การศึกษาออกارجเรียนจังหวัด
2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง ระหว่างสภาพที่จัดจริงกับความคาดหวัง เกี่ยวกับการจัดบริการแนะแนว ของศูนย์การศึกษาออกارجเรียนจังหวัด ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์แนะแนว และผู้รับบริการแนะแนว
3. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็น ระหว่างผู้บริหาร อาจารย์แนะแนว และผู้รับบริการแนะแนว เกี่ยวกับสภาพที่จัดจริง และความคาดหวังในการจัดบริการ

แนะแนวของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่จัดจริง และความคาดหวังในการจัดบริการแนะแนว ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดแตกต่างกัน
2. อาจารย์แนะแนวมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่จัดจริงและความคาดหวังในการจัดบริการแนะแนวของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดแตกต่างกัน
3. ผู้รับบริการแนะแนวมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่จัดจริงและความคาดหวังในการจัดบริการแนะแนวของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดแตกต่างกัน
4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดบริการแนะแนวของผู้บริหาร อาจารย์แนะแนวและผู้รับบริการตามสภาพที่จัดจริงแตกต่างกัน
5. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดบริการแนะแนว ตามความคาดหวัง ของผู้บริหาร อาจารย์แนะแนว และผู้รับบริการแนะแนวแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย มี 3 กลุ่ม คือ
 - 1.1 กลุ่มผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ได้แก่ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด หรือผู้ช่วยผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด จังหวัดละ 1 คน รวม 72 คน ยกเว้นกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้เพราะ มีลักษณะการดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียนแตกต่างจากจังหวัดอื่นเป็นอันมาก เนื่องจากมีสภาพความเป็นอยู่แบบสังคมเมือง ประกอบกับยังมีการจัดดำเนินงานอยู่นางจำกัด หากนำมาศึกษารวมในงานวิจัยครั้งนี้ อาจทำให้ผลที่ได้คลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริงได้
 - 1.2 กลุ่มอาจารย์ที่ทำหน้าที่แนะแนวการศึกษานอกโรงเรียน ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดทั่วประเทศ จังหวัดละ 1 คน รวม 72 คน ยกเว้นกรุงเทพมหานคร
 - 1.3 กลุ่มผู้รับบริการแนะแนวการศึกษานอกโรงเรียน ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดทั่วประเทศ จังหวัดละ 6 คน รวม 432 คน ยกเว้นกรุงเทพมหานคร
2. งานการวิจัยครั้งนี้ มุ่งการศึกษาความคิดเห็นตามสภาพที่จัดจริง และตามความคาดหวังของผู้บริหาร อาจารย์แนะแนว และผู้รับบริการแนะแนว ที่สำคัญ 5 บริการ คือ

- 2.1 บริการสำรวจข้อมูล
- 2.2 บริการข่าวสารข้อมูล
- 2.3 บริการให้คำปรึกษา
- 2.4 บริการตัดสินใจ
- 2.5 บริการติดตามประเมินผล
3. ตัวแปรที่ศึกษา แบ่งได้ ดังนี้
 - 3.1 ตัวแปรต้น
 - 3.1.1 ผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด
 - 3.1.2 อาจารย์แนะแนวของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด
 - 3.1.3 ผู้รับบริการแนะแนวของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด
 - 3.2 ตัวแปรตาม
 - 3.2.1 ความคิดเห็นในการจัดบริการแนะแนวตามสภาพที่จัดจริงของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด
 - 3.2.2 ความคิดเห็นตามความคาดหวังเกี่ยวกับ การจัดบริการแนะแนวของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด
4. งานการวิจัยครั้งนี้ ตัวแปร อายุ เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อม ที่แตกต่างกันของบุคคลในแต่ละกลุ่ม คือ ผู้บริหาร อาจารย์แนะแนว และผู้รับบริการแนะแนวของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ไม่นำมาเกี่ยวข้องกับงานการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่เกี่ยวกับ สภาพที่จัดจริง และสภาพที่คาดหวัง ในการจัดบริการแนะแนวของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. งานการวิจัยครั้งนี้ถือว่าการจัดการบริการแนะแนวของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด มีลักษณะคล้ายกันตามที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนกำหนด
2. ผู้ตอบแบบสอบถามทุกคนตอบตามเป็นจริงและด้วยความจริงใจ

คำจำกัดความของการวิจัย

1. ความคิดเห็นหมายถึง ความรู้สึกนึกคิดส่วนบุคคลที่มีต่อการจัดบริการแนะแนวการศึกษาออกارجเรียนทั้ง 5 บริการ
2. ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการหรือหัวหน้าศูนย์การศึกษาออกارجเรียน หรือผู้ช่วยผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาออกارجเรียนจังหวัด ที่ได้รับการแต่งตั้งจากกรมการศึกษาออกارجเรียน ถึงปี พ.ศ.2532
3. อาจารย์แนะแนว หมายถึง ครู อาจารย์หรือบุคคลลาการในศูนย์การศึกษาออกارجเรียนจังหวัด ซึ่งได้รับมอบหมายหรือแต่งตั้งจากผู้บริหารศูนย์การศึกษาออกارجเรียนจังหวัด ให้ปฏิบัติหน้าที่ในการจัดการแนะแนวการศึกษาออกارجเรียน
4. ผู้รับบริการแนะแนว หมายถึง ประชาชนทั่วไปที่เข้ามาใช้บริการแนะแนวของศูนย์การศึกษาออกارجเรียนจังหวัด
5. บริการแนะแนวตามสภาพที่เป็นจริง หมายถึง กิจกรรมการแนะแนว ที่ศูนย์การศึกษาออกارجเรียนจังหวัดจัดอยู่จริง
6. บริการแนะแนวตามความคาดหวัง หมายถึง กิจกรรมแนะแนวของศูนย์การศึกษาออกارجเรียนจังหวัดที่ควรจัดหรือต้องการให้จัด
7. บริการแนะแนวการศึกษาออกارجเรียน หมายถึง การให้บริการในการแนะแนวทั้ง 5 ประการ คือ
 - 7.1 บริการสำรวจข้อมูล เป็นบริการรวบรวมข้อมูลรายละเอียดต่างๆ ของผู้รับบริการ คือ ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง สังคมสิ่งแวดล้อมและวิชาการ เพื่อเป็นประโยชน์ในการพิจารณาตัดสินใจเลือกการศึกษา จนสายสามัญหรือสายอาชีพ หรือเพื่อเลือกประกอบอาชีพ หรือพัฒนาอาชีพ และพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง
 - 7.2 บริการข่าวสารข้อมูล เป็นบริการจัดหา รวบรวม และนำเสนอข้อมูลต่างๆ เพื่อให้ผู้รับบริการแนะแนวได้รับ ข้อมูล ข่าวสาร ข้อเท็จจริงและรายละเอียดต่างๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต ทั้งในด้านการศึกษา การเลือกอาชีพ การพัฒนาอาชีพ การปฏิบัติตนในสังคม และการปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน
 - 7.3 บริการให้คำปรึกษา เป็นกระบวนการที่จะช่วยเหลือบุคคลที่มีปัญหา อดมีการติดต่อประสานสัมพันธ์ ระหว่างผู้ขอรับการศึกษาและผู้ให้คำปรึกษา เพื่อให้เขารู้จักตนเองมากขึ้น รู้จักปรับตัว สามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง

7.4 บริการตัดสินใจ เป็นบริการที่บุคคลากรแนะแนวจะกระตุ้น ให้ผู้รับบริการแนะแนวสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง หลังจากที่ได้รับการสำรวจตนเองหรือบริการข่าวสารข้อมูลหรือให้คำปรึกษาแล้ว

7.5 บริการติดตามผล เป็นบริการที่บุคคลากรแนะแนวจัดขึ้น เพื่อจะดูว่าผลการให้บริการแนะแนว หรือการจัดกิจกรรมแนะแนวเป็นอย่างไร จะต้องปรับปรุงแก้ไขจุดไหนเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายหรือไม่ เกิดผลตามความมุ่งหวังหลังการแนะแนวหรือไม่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบทราบความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่จัดจริงและความคาดหวัง ของผู้บริหาร อาจารย์แนะแนว และผู้รับบริการในการจัดบริการแนะแนวการศึกษานอกโรงเรียน ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ซึ่งเป็นแนวทางในการจัดบริการแนะแนวให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นและความต้องการของผู้รับบริการแนะแนวการศึกษานอกโรงเรียน
2. เพื่อทราบปัญหาและอุปสรรคในการจัดการแนะแนวการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งเป็นประโยชน์ในการพิจารณาหาแนวทางในการแก้ไขต่อไป
3. เพื่อประโยชน์ต่อกรมการศึกษานอกโรงเรียน จะนำผลการวิจัยไปหาแนวทางพัฒนาโครงการแนะแนว รวมทั้งบุคคลากร คู่มือ และสื่อต่าง ๆ ในการแนะแนวการศึกษานอกโรงเรียน ให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
4. เพื่อเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยของผู้สนใจต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย